

Asia: VN/3071/2020

Lausuntopyyntö hallinnon automaattisen päätöksenteon käyttöalaa ja läpinäkyvyyttä koskevista säännösluonnoksista

1. Automaattisen käsittelyn sallittu käyttöala

1.1. Miten arvioitte ehdotuksen lähtökohtaa *oikeudellisesti*?

Säännös on riittävän selvä ja tarkkarajainen.

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

1.2. Kysymys viranomaisille ja julkista hallintotehtävää hoitaville yksityisille: Miten arvioitte ehdotuksen lähtökohtaatoiminnassanne *automatisoitavien asiaryhmien* kannalta?

Ehdotus mahdollistaa osin nykyiset tai suunnitellut automaattiset päätökset.

Perustelut ja lisätiedot:

Oikeusrekisterikeskuksen näkemyksen mukaan säännös soveltuu nk. mekaaniseen päätöksentekoon, jolloin automaation avulla voidaan tarkastaa esim. asiakkaan sähköisen asiointipalvelun kautta toimittamasta hakemuslomakkeesta kaikki ne tiedot ja tietojen luovuttamisen edellytykset, joita säännös vaatii.

Kuvatulla automaatiolla ja automaattisella päätöksenteolla voidaan parantaa asiakaspalvelua ajasta ja paikasta riippumattomaksi, nopeuttaa asiankäsittelyä ja keventää viranomaisten prosesseja manuaalisen käsittelyn ja päätöksenteon osalta. Esimerkkinä voi mainita sakon täytäntöönpanolain (672/2002) 14 § mukaiset päätökset maksuajan myöntämisestä.

1.3. Kysymys viranomaisille ja julkista hallintotehtävää hoitaville yksityisille: Millaisia 2 momentin määritelmän mukaisia tilanteita tunnistatte toiminnassanne?

Esimerkkinä voidaan mainita Oikeusrekisterikeskuksen suorittama rikosvahinkosaamisen täytäntöönpano, joka perustuu Valtiokonttorin päätökseen.

1.4. Tulisiko myös muun kuin 2 momentissa tarkoitetun avustavan tai valmistelevan automaation käyttöä säännellä hallinto-oikeudellisesti?

Ei

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

1.5. Muut huomiot käyttöalasääntelystä:

-

2. Oikeussuojakeinot

2.1. Ehdotettu 25 a §:n muotoilu mahdollistaa myös oikaisuvaatimuksen käsittelyn automaattisesti. Miten arvioitte ehdotusta tältä osin?

Oikaisuvaatimuksen automaattisen käsittelyn tulee olla mahdollista erityisten edellytysten toteutuessa (esimerkiksi kun hakemus hyväksytään eikä asiaan liity toista asianosaista).

Perustelut ja muutosehdotukset:

Oikaisuvaatimuksen automaattinen käsittely voisi olla mahdollista niissä tapauksissa, kun päättely on mahdollista tehdä mekaanisesti annettujen tietojen perusteella ilman esim. tekoälyn tekemää vertailua ja asia ratkaistaisi vaatimuksen tehneen eduksi. Oikeusrekisterikeskuksella ei ole esittävä esimerkkiä käyttötapauksesta ja asia jäänee tarkemman selvittelyn varaan.

2.2. Mitkä muut menettelyt toteuttaisivat tehokkaasti oikeussuojaa automaattisen päätöksenteon yhteydessä?

-

2.3. Kysymys viranomaisille ja julkista hallintotehtävää hoitaville yksityisille: mitä soveltamanne lainsäädännön oikeussuojakeinoja pidätte tässä yhteydessä tehokkaina ja miksi?

-

2.4. Muut huomiot oikeussuojakysymyksistä:

Asettaako rikosasioiden tietosuojalaki (1054/2018, 13 §) oikaisuvaatimuksen käsittelyyn reunaehdoja.

3. Tietosuoja

3.1. Miten arvioitte tätä koskevaa kantaa?

Erytisistä suojatoimista ei ole tarpeen säätää.

Perustelut ja muutosehdotukset:

Tietosuojasäännösten mukainen vaikutustenarviointi on hyvä esimerkki mekanismista, joka tulee toteuttaa

ennen kuin aletaan käsittelemään henkilötietoja ja otetaan käyttöön uusia teknologioita. Oikeusrekisterikeskuksen näkemyksen mukaan ennen automaattisen päätöksentekon mahdollistavan toiminnallisuuden käyttöönottoa on välttämätöntä tehdä tietosuojasäännösten mukainen vaikutustenarviointi.

3.2. Tulisiko yleislakiin sisällyttää suojatoimia erityisiin henkilötietoryhmiin tai ns. valtiosääntöisesti arkaluonteisiin tietoihin (esimerkiksi sosiaalihuollon tarve) liittyen?

-

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

3.3. Muut huomiot tietosuojakysymyksistä:

Tietosuojasäännösten mukaiset vaikutustenarviointit koskevat ainoastaan henkilötietojen käsittelyä. Myös muuhun kuin henkilötietojen käsittelyä sisältävään automaattiseen päätöksentekoon voisi pohtia varmistusmekanismeja.

4. Käsittelyn julkisuus ja läpinäkyvyys

4.1. Pidättekö ehdotettua lähestymistapaa oikeana?

Kyllä

Perustelut ja muutosehdotukset:

Ehdotuksen mukaan viranomaisen tulisi julkaista kuvaus hallintoasioiden automaattisesta käsittelystä. Kuvaukseen tulisi sisältyä keskeiset tiedot asioiden automaattiseen käsittelyyn valikoitumisen edellytyksistä ja käsittelyn oikeudellisista perusteista. Kuvaus on mahdollista sisällyttää osaksi sähköistä asiointia ja ilmoittaa tarvittaessa asiakkaalle sähköisen asiointitapahtuman yhteydessä.

4.2. Kannatatteko lisätietojen antajaa koskevaa muutosehdotusta (HL 44 §:n 1 momentin 4 kohta)?

Kyllä

Perustelut ja muutosehdotukset:

Lisätietojen antaminen automaattisesta pääöksenteosta kuuluu Oikeusrekisterikeskuksen näkemyksen mukaan viranomaisen neuvontavelvollisuuteen. Ilmoittamalla yksi automaattista

päätöksentekoa koskeva lisätietoja antava taho, on mahdollista ohjata lisätietopyynnöt oikealle asiantuntijatasolle oikea-aikaisesti.

4.3. Kannatatteko automaattisesta käsittelystä ilmoittamista koskevaa muutosehdotusta (HL 44 §:n 1 momentin 5 kohta)?

Kyllä

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

4.4. Kannatatteko ehdotusta hallintoasioiden automaattista käsittelyä koskevan kuvauksen julkaisemisesta?

Kyllä

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

4.5. Millaisia tietoja automaattista käsittelyä koskevaan kuvaukseen tulisi sisältyä?

Kuten ehdotuksessa on kirjattu, kuvaukseen tulisi sisältyä keskeiset tiedot asioiden automaattiseen käsittelyyn valikoitumisen edellytyksistä ja käsittelyn

oikeudellisista perusteista. Tarkempia esim. teknisistä käsittelysääntöjä ei Oikeusrekisterikeskuksen näkemyksen mukaan ole tarpeen sisällyttää kuvaukseen. Hallinnon asiakkaalle tulisi muodostua kuvauksen perusteella automaattisen käsittelyn keskeiset lähtökohdat, miltä osin mitään asiaryhmiä on automatisoitu ja miten asioita valikoidaan automaattiseen käsittelyyn.

4.6. Muut julkisuutta ja läpinäkyvyyttä koskevat huomiot

Onko julkisuuslain asianosaisjulkisuutta koskevien säännösten vaikutusta ja suhdetta esim. teknisiin kuvauksiin pohdittu ja voiko työryhmän näkemyksen mukaan tekniset kuvaukset kuulua asianosaisjulkisten asiakirjojen piiriin.

5. Muut huomiot

5.1. Muut huomiot ehdotetusta sääntelystä

-

Kivinen Jussi
Oikeusrekisterikeskus

Mikkola Teemu
Oikeusrekisterikeskus